

siges at være lykkedes rimeligt godt inden for de rammer de enkelte forfattere har sat sig. Lejlighedsvis kunne man dog have ønsket sig enten lidt større tilbageholdenhed, hvad konklusionerne angår eller et noget bedre empirisk belæg. Uden en nærmere dokumentation er jeg i hvert fald ikke uden videre overbevist om, at borgerdeltagelsen i den fysiske planlægning skulle have været en succes i den forstand, at deltagelsen har været større end forventet. Ligeledes forekommer bogens gentagne skræmmebillede af kommunernes økonomiske underordning under staten og der økonomiske planlægnings dominans i nok så høj grad at være udtryk for de toner, der siden PPII har lydt fra finansministeriet, som for en udviklingstendens, der kan begrundes i statistiske data eller en skildring af budget- og planprocedurerne.

Som antydnet kan heller ikke denne antologi frasige sig samleværkets klassiske svaghed i form af en noget uegal behandling af de forskellige emnekredse. Hertil kommer, at man nok i en fremstilling med det ovennævnte sigte, kunne have forventet en inddragelse af to så vigtige og på mange måder forskelligartede systemer som undervisnings- og syge- og sundhedssektoren. Alt i alt fremlægges dog en række interessante skildringer og diskussioner, og bogen er afgjort et velkomment bidrag til debatten om planlægningens rolle og mulighed. Selv om bogen næppe er velegnet som begynderbog, bør den derfor også i overensstemmelse med redaktørernes håb vinde indpas i forskellige undervisningssammenhænge såsom efteruddannelse og universitetskurser m.m.

Finn Bruun

Holger Bisgaard, Ole Horskær Madsen og Claus Pichard, Om planlægning, en introduktionsbog, København: Hans Reitzels Forlag, 1981, 176 s., 108,50 kr.

Den foreliggende bog er en introduktionsbog til planlægning, her primært den offentlige fysiske planlægning. Intentionen med bogen er, at den skal bidrage til forståelse af de planlægningsproblemer, som vi møder i de omgivelser, vi lever og færdes i. Yderligere forsøger bogen at give forståelse for den samfundsmæssige udviklings betydning for byudviklingen og for planlægningsproblemerne, samt for hvorledes planlægningen gribes an i vort samfund. Bogen henvender sig til folk med interesse for planlægning og er samtidig skrevet til brug i undervisningssammenhænge.

Forfatterne har med bogen sammensat en god introduktion til udviklingen i den offentlige fysiske planlægning, idet man kommer omkring væsentlige sammenhænge mellem samfundsudviklingen og den fysiske planlægnings skiftende karakter. Vægtningen og disponeringen af stoffet er i det store og hele rimelig. Det faglig-

siges at være lykkedes rimeligt godt inden for de rammer de enkelte forfattere har sat sig. Lejlighedsvis kunne man dog have ønsket sig enten lidt større tilbageholdenhed, hvad konklusionerne angår eller et noget bedre empirisk belæg. Uden en nærmere dokumentation er jeg i hvert fald ikke uden videre overbevist om, at borgerdeltagelsen i den fysiske planlægning skulle have været en succes i den forstand, at deltagelsen har været større end forventet. Ligeledes forekommer bogens gentagne skræmmebillede af kommunernes økonomiske underordning under staten og der økonomiske planlægnings dominans i nok så høj grad at være udtryk for de toner, der siden PPII har lydt fra finansministeriet, som for en udviklingstendens, der kan begrundes i statistiske data eller en skildring af budget- og planprocedurerne.

Som antydnet kan heller ikke denne antologi frasige sig samleværkets klassiske svaghed i form af en noget uegal behandling af de forskellige emnekredse. Hertil kommer, at man nok i en fremstilling med det ovennævnte sigte, kunne have forventet en inddragelse af to så vigtige og på mange måder forskelligartede systemer som undervisnings- og syge- og sundhedssektoren. Alt i alt fremlægges dog en række interessante skildringer og diskussioner, og bogen er afgjort et velkomment bidrag til debatten om planlægningens rolle og mulighed. Selv om bogen næppe er velegnet som begynderbog, bør den derfor også i overensstemmelse med redaktørernes håb vinde indpas i forskellige undervisningssammenhænge såsom efteruddannelse og universitetskurser m.m.

Finn Bruun

Holger Bisgaard, Ole Horskær Madsen og Claus Pichard, Om planlægning, en introduktionsbog, København: Hans Reitzels Forlag, 1981, 176 s., 108,50 kr.

Den foreliggende bog er en introduktionsbog til planlægning, her primært den offentlige fysiske planlægning. Intentionen med bogen er, at den skal bidrage til forståelse af de planlægningsproblemer, som vi møder i de omgivelser, vi lever og færdes i. Yderligere forsøger bogen at give forståelse for den samfundsmæssige udviklings betydning for byudviklingen og for planlægningsproblemerne, samt for hvorledes planlægningen gribes an i vort samfund. Bogen henvender sig til folk med interesse for planlægning og er samtidig skrevet til brug i undervisningssammenhænge.

Forfatterne har med bogen sammensat en god introduktion til udviklingen i den offentlige fysiske planlægning, idet man kommer omkring væsentlige sammenhænge mellem samfundsudviklingen og den fysiske planlægnings skiftende karakter. Vægtningen og disponeringen af stoffet er i det store og hele rimelig. Det faglig-

ge indhold i bogen løftes af et veltilrettelagt illustrationsmateriale, som letter forståelsen. Sammen med den systematiske beskrivelse af de forskellige plan typer finder vi bogen velegnet som introduktion til den fysiske planlægning i undervisningssammenhænge.

Det første kapitel indeholder meget kort en diskussion af, hvad planlægning er og planlægningens politiske placering i samfundet. Bogens samfundsforståelse og teoretiske bagland, hvilket ikke fremstår eksplicit, bygger på den "franske skole", specielt Poulantzas statsopfattelse og Castells byteori. Forfatterne definerer staten i det kapitalistiske samfund som borgerskabets stat, hvor borgerskabet er den dominerende klasse, mens arbejderne er den undertrykte eller dominerede klasse. Statens rolle er følgelig at organisere borgerskabets interesser og disorganisere arbejderklassens interesser for at opretholde det kapitalistiske samfunds grundlæggende mekanismer. Den måde, hvorpå staten interverer i interessemodsatninger, er afhængig af styrkeforholdet mellem klasserne. Derfor ses den fysiske planlægnings afgørende betydning heller ikke "at den styrer udviklingen i en bestemt retning. Betydningen ligger derimod i, at den er i stand til at regulere nogle klassekonflikter, som er en følge af udviklingen." (s. 15). Disse overordnede synspunkter fremstår for lidt præciseret, hvilket bevirker, at de anvendte begreber og definitioner forekommer forenklede, mangelfulde og uklare til at forklare og beskrive relationerne mellem den fysisk rumlige strukturs udvikling og den generelle samfundsmæssige udvikling. Samtidig er der efter vores opfattelse en overbetoning af klassekampsaspektet og en underprioritering af den økonomiske og teknologiske udviklings betydning for byudviklingen og planlægningens udvikling.

Bogens resterende kapitler bærer følgende overskrifter: samfundsudvikling og byvækst, byudvikling efter 2. verdenskrig, byplanlægning efter 2. verdenskrig, det skæve Danmark, overordnet fysisk planlægning indtil 1970'erne, den statslige reformpolitik i 1970'erne og til slut det nye planlægningssystem.

Der indledes i 2. kapitel med en kort beskrivelse af overgangen fra den feudale produktionsmåde til den kapitalistiske produktionsmåde. Overgangen karakteriseres blandt andet ved en begyndende industrialisering, der medfører en byvækst. Denne udvikling skaber et voksende behov for en samlet planlægning, der resulterer i den første byplanlov i 1925.

I de følgende kapitler om byudvikling og planlægning efter anden verdenskrig, beskrives det pres på byudviklingen, der er affødt af den accelererende industrialisering, og som medfører nødvendigheden af en mere omfattende byplanlægning. Forfatterne karakteriserer den tidlige planlægning som domineret af en "teknisk

rationalitet", hvor der i 60'erne opstår et krav om "social rationalitet" og den politiske proces får herved en mere fremtrædende placering, "men da planlægningen (således) bestemmes af styrkeforholdet mellem de sociale grupper, fremmes de magthavendes interesser." (s. 71). Som konkrete eksempler på dette styrkeforhold nævnes beboerudskiftningen i bymidtens kvarterer, erhvervsudviklingen i centrum, saneringer og trafik anlæg i byerne.

I kapitel 5, "det skæve Danmark", beskrives de overordnede betingelser for byernes geografiske ulige vækst og udvikling. Den regionale inddeling, der anvendes i bogen, "lægger vægt på de sociale forhold, og en region betegner i denne sammenhæng et område, hvor der er en række fællestræk i levevilkårene." (s. 85). Levevilkårene ses primært som bestemt af klassetilhørsforhold. Herudover af en regional ulighed begrundet i det ulige geografiske fordelte bymønster.

I kapitlet om den statslige reformpolitik, beskrives de voksende krav til den offentlige styring i 60'erne, der resulterer i en række statslige reformer inden for sektor- og arealplanlægningen. Kommunalreformen nævnes som hovedhjørnestenen i omdannelsen af den offentlige sektor. Med planlovene får man for første gang lovfæstet en overordnet fysisk planlægning, hvor statens kontrol styrkes, hvor amter og kommuner forpligtes til at udarbejde regionplaner henholdsvis kommuneplaner, og hvor det bliver lovfæstet, at borgerne skal inddrages i den fysiske planlægning.

Bogen slutter med en diskussion om, hvorvidt det nye planlægningssystem har fungeret efter hensigten. Den gennemgående og generelle kritik i bogen af landsplanlægningen, regionplanlægningen og kommuneplanlægningen er, at det i vid udstrækning er tale om en opfølgende planlægning i forhold til den samfundsmæssige udvikling. Forfatterne er meget kritiske over for offentlighedsbestemmelserne, der er indbygget i loven om regionplanlægning og loven om kommuneplanlægning. De anses for i høj grad at skulle legitimere de mere og mere omfattende offentlige indgreb. På den anden side mener forfatterne, at befolkningen må udnytte offentlighedsbestemmelserne til at organisere en modstand, som ikke lader sig begrænse af de rammer, offentlighedsfaserne fastsætter. Det gælder om at stille alle de spørgsmål, de officielle debatoplæg ikke stiller, således at man på længere sigt kan manifestere en politisk styrke såvel på landsplan som på lokalplan. "Først når dette er sket, kan der nemlig reelt blive tale om den brede befolkning's indflydelse på planlægningen." (s. 164).

Der kan rejses kritik af fremstillingen på en række enkeltpunkter. Men det er klart, at en introduktionsbog af det omfang og sigte kun kan være en summarisk fremstilling af det komplekse emne. Ligeledes kan der sættes spørgsmålstejn ved

en række politiske konklusioner i bogen.

Det kan være en mangel ved bogen, at forfatterne ikke mere eksplicit har behandlet forskellige partipolitiske og ideologiske modsætninger omkring den fysiske planlægning og planlovgivning i efterkrigstiden.

Holger Færch Jørgen Mathiesen

Jerome D. Davis, High-cost Oil and Gas Resources, London: Croom Helm Ltd., 1981, 266 s., £ 16.95.

Siden begyndelsen af 70'erne har ressourcemæssige problemstillinger haft en forholdsvist central placering i den danske politiske debat, blandt andet som følge af oliekrisens understregning af Danmarks store afhængighed af udenlandske (energi)ressourcer. Den side af ressourcedebatten, der overvejende er bundet til danske forhold, er yderligere blevet styrket i takt med opdagelsen af stadig større olie- og gasressourcer i den danske del af Nordsøen. Herigennem er nemlig en række vigtige samfundsspørgsmål blevet stillet mere konkret: Hvor store er de indvindelige ressourcer, hvem skal udvikle dem, og i hvilket tempo, hvem skal anvende dem, og hvordan skal den økonomiske gevinst deles? - for blot at nævne nogle af hovedspørgsmålene.

Inden for denne ramme behandler en nylig udkommen bog overvejende problemstillinger omkring og ud fra forhold i den engelske og danske del af Nordsøen. Før bogens emne og problemstilling præciseres, skal forfatteren kort præsenteres. Jerome D. Davis er amerikaner, men har siden 1973 været lektor i internationale økonomiske forhold ved Institut for Statskundskab. I denne periode har han udviklet sig til at være en af de "danskere" med størst indsigt i koncessionsforhold og ressourceudnyttelse i Nordsøen, hvilket da også i flere situationer har bragt ham tæt på de besluttende myndigheder på området.

I denne bog behandler Jerome D. Davis teoretisk og empirisk problemstillinger i forbindelse med udviklingen af 'high-cost' eller 'marginal' olie- og gasressourcer i Nordsøen. Synsvinklen på emnet er institutionel. Derved forstås, at en række ikke-økonomiske forhold tillægges betydning for selve beslutningen i selskaberne om udviklingen af et felt, og således at denne beslutning tages inden for en eller anden kontraktmæssig ramme (etableret mellem stat og selskaber). Anvendeligheden af denne synsvinkel er bogen en overbevisende argumentation for, netop i relation til de "marginale" felter i den engelske og danske del af Nordsøen. (Om udtrykkene 'marginal' og 'high-cost', se pp. 18-9).

Forfatteren forstår overordnet selskabernes beslutninger som præget af en "begrænset rationalitet", idet den strikte økonomiske rationalitet indsnævres